

Het houden van toezicht in een zwembad door verenigingen

Over de wet, verantwoordelijkheden en misverstanden

Inleiding

Het houden van toezicht in een zwembad is een hot item in de zwemwereld. Na een aantal recente ongevallen zijn steeds meer betrokkenen zich gaan verdiepen in de wetgeving omtrent het houden van toezicht. Hoewel die wetgeving in principe duidelijk is, bestaan er toch veel interpretatieverschillen over de hantering daarvan. Interpretatieverschillen, waarvan zwemverenigingen de dupe worden. In dit artikel zal ingegaan worden op de wetgeving en met welke rechten en plichten een zwemvereniging te maken heeft.

De wet: WHVBZ en BHVBZ

In Nederland bestaat sinds 1969 de Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden (WHVBZ). Sinds 1984 bestaat er ook een Besluit Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden (BHVBZ). Dit besluit kent twee soorten voorschriften:

1. Doelvoorschriften, waarin grotendeels aan de houder van het zwembad wordt overgelaten op welke wijze hij dit beoogde doel bereikt, waarbij hooguit in de toelichting op de wet wat algemene richtlijnen worden gegeven
2. Middelvevoorschriften, waarin de wetgever exact aangeeft op welke wijze aan welke eis moet worden voldaan.

Het merendeel van de artikelen in dat Besluit zijn voor huurders van zwembad (zoals zwemverenigingen) niet direct van belang. Dat geldt echter wel voor artikel 25, dat gaat over het houden van toezicht.

Voldoende toezicht: wat is dat eigenlijk?

In artikel 25 wordt gesteld dat 'in de badinrichting gedurende de openstelling in voldoende mate toezicht uitgeoefend wordt'. Dit artikel is een doelvoorschrift, wat betekent dat er dus niet exact beschreven wordt wat *voldoende toezicht* inhoudt. De houder van het zwembad dient er voor te zorgen dat er voldoende toezicht uitgeoefend wordt, en is daar ook eindverantwoordelijk voor.

In de toelichting op dit artikel worden wel adviezen/richtlijnen gegeven die zouden kunnen bijdragen aan een zo goed mogelijk uitoefenen van het toezicht. Zo zou er doeltreffend EHBO verleend moeten kunnen worden, dient één van de toezichthouders in het bezit te zijn van een geldig EHBO-diploma en een reanimatiediploma en moet er iemand aanwezig zijn die kan reddend zwemmen. Andere aspecten die echter ook van belang kunnen zijn, zijn bijvoorbeeld de alertheid van de toezichthouder, een regelmatige oefening van de eigen vaardigheden, regelmatige wisseling van standplaats en werkzaamheden, een (natuurlijk) overzicht en ervaring, aanwezige voorzieningen, soort bezoekers etc.

Maar nogmaals: dit zijn geen verplichtingen. Zo kun je van een goed opgeleide toezichthouder eerder verwachten dat die precies weet hoe hij moet handelen en optreden, dan van een minder goed opgeleide toezichthouder. En van iemand met een geldig EHBO-diploma mag je verwachten dat die bij ongevallen handelend kan optreden, maar een garantie is er niet! De persoon die verantwoordelijk is voor het inzetten van de toezichthouders moet met deze factoren echter wel serieus rekening (proberen te) houden bij het vaststellen van het toezicht, teneinde dit zo optimaal mogelijk te maken.

De controle op de uitoefening van het toezicht

De controle op de uitvoering van alle voorschriften genoemd in de WHVBZ, dus ook op het houden van toezicht, ligt in handen van de provincies. Zij hebben de mogelijkheid om met betrekking tot een in hun provincie gelegen zwembad in het belang van hygiëne en veiligheid van de bezoekers, 'nadere voorschriften' te geven. Daar komt echter veel bij kijken. Zo kunnen de nadere voorschriften slechts per zwembad gegeven worden. Zij zijn dus niet algemeen bindend.

Bovendien valt een dergelijke procedure onder de regelgeving van de Algemene Wet Bestuursrecht en omvat onder meer het horen van partijen, zoals de houder van de zweminrichting, de inspecteur en het college van B&W, de mogelijkheden van bezwaar en beroep bij de bestuursrechter. Alleen al om die redenen wordt de procedure vrijwel nooit door provincies toegepast, omdat de kans reëel is dat men daarmee zelf in het ongelijk wordt gesteld.

Welke rol kan een zwemvereniging hebben bij het houden van voldoende toezicht?

Elk zwembad moet dus een eigen invulling geven aan de term 'voldoende toezicht', maar moet zich er ook daadwerkelijk van vergewissen dat dit toezicht in de praktijk ook als zodanig wordt uitgeoefend. Het zwembad kan besluiten om het houden van toezicht uit te besteden aan de huurder. Dat betekent dat u als zwemvereniging belast kunt worden met het houden van toezicht op het moment dat u zwemwater huurt. Steeds meer zwembaden hanteren tegenwoordig, gelukkig, een toezichtplan waarin het niet alleen om het houden van toezicht gaat, maar waarin ook wordt gesproken over de veiligheid in het algemeen. Wanneer u als vereniging een deel van het bad huurt, kunt u slechts belast worden met de verantwoordelijkheid over de veiligheid van het gehuurde deel. Het aanwezige badpersoneel draagt bij calamiteiten zorg voor het nood- en ontruimingsplan. Er zijn echter ook verenigingen die het gehele bad huren. In dat geval komt er veel meer bij kijken. De vereniging kan dan belast worden met het nood- en ontruimingsplan en dient een ongevalregistratie bij te houden.

Maak duidelijke afspraken!

Laat u zich echter vooral niet onder druk zetten om allerlei dure cursussen te gaan volgen. Bespreek met het zwembad dat er wettelijk gezien geen eisen worden gesteld aan het houden van toezicht, behalve dan het feit dat dat toezicht voldoende moet zijn. Veel zwembaden denken vaak ten onrechte dat er allerlei verplichtingen zijn aan het houden van toezicht.

Zeker in het geval van huur door een zwemvereniging, waarbij je er van uit mag gaan dat de meeste aanwezigen in het bad redelijk tot goed kunnen zwemmen, is er al gauw sprake van 'voldoende toezicht'.

Wanneer u toch bereid bent om een rol te spelen in het houden van toezicht, laat dan in ieder geval alles duidelijk vastleggen in een contract. Spreek duidelijk af welke taken worden overgedragen naar de vereniging, wat onder voldoende toezicht wordt verstaan en wat eventuele consequenties kunnen zijn.

Het houden van toezicht

Het lastige aan de situatie met betrekking tot het houden van toezicht is dat het wettelijk heel summier geregeld is. De Wet zegt alleen dat er voldoende toezicht moet zijn. Wat voldoende is wordt aan de 'houder van de zweminrichting' overgelaten. Dat betekent dat elk zwembad in principe zelf kan bepalen hoeveel toezicht er moet zijn. Het gaat altijd om een subjectieve inschatting. Bij een groep wedstrijdzwemmers zal er minder toezicht nodig zijn dan bij een groep bejaarden of zwemleskinderen. De controle op het aanwezig zijn van voldoende toezicht wordt gedaan door provincies maar zelfs die hanteren per provincie andere maatstaven.

Een rechter zal in geval van een calamiteit altijd de situatie ter plekke proberen te beoordelen. Of er toezichthouders waren die bijvoorbeeld een EHBO-diploma hadden of konden zwemmend redden, is zeker niet allesbepalend. Dat zijn slechts richtlijnen (die overigens wel door veel zwembaden gevolgd worden). Het is hooguit een van de middelen om iets aan de veiligheid te doen. Inmiddels zijn er diverse initiatieven van allerlei organisaties om te komen tot eenduidige criteria. De KNZB is hier nauw bij betrokken omdat er veel verenigingen zijn die met deze problemen kampen. Bedenk wel dat het zwembad altijd eindverantwoordelijk is voor de veiligheid. Toezicht is daar maar een van de aspecten van, maar toevallig wel een die het zwembad mag uitbesteden aan een huurder. Het is dus zeker niet zo dat het zwembad verplicht is deze eisen te stellen om zelf juridisch afgedekt te zijn.

De praktijk laat zien dat het voorkomt dat verhuurders zaken ongenueanceerd en zelfs dwingend proberen op te leggen, zonder dat daarbij sprake is van werkelijk overleg of een goede en ook correcte toelichting. Meestal komt dit voort uit het gegeven dat ook de zwemexploitant de regels niet echt goed kent en/of daarover foutief is voorgelicht.

Initiatief van de zwemvereniging

Een goed begin voor de zwemvereniging die toezichttaken op zich gaat nemen, is het bijwonen van een applicatie over Veiligheid en Verantwoordelijkheid, die de KNZB organiseert. In deze applicatie helpt de KNZB verenigingen om zelf vast te stellen wat in hun situatie het (minimaal noodzakelijke) toezicht is, rekening houdend met wat hierboven beschreven is. Dit maatwerkresultaat kan de vereniging vervolgens met de verhuurder bespreken, om eventueel nog resterende knelpunten uit de weg te ruimen.

Voor de al bestaande regels in het specifieke zwembad

dient vervolgens te worden vastgesteld wie deze oplost en/of invult. Als er bijvoorbeeld in het geheel geen zwembadpersoneel aanwezig is, dan dient minimaal een van de aanwezige verenigingsleden adequaat eerste hulp bij ongelukken te kunnen verlenen (dit hoeft overigens geen trainer of instructeur te zijn). Heeft de vereniging deze mogelijkheden niet, dan kan zij daartoe (waarschijnlijk) wel een personeelslid (met EHBO) van het zwembad inhuren. Dat heeft dan waarschijnlijk consequenties voor de hoogte van de huur van het bad. Het voordeel van het eerst zelf vaststellen van het (minimaal) benodigde toezicht in de eigen situatie is dat er, zo blijkt uit de al gehouden applicatie bijeenkomsten, diverse zaken naar voren komen waarin de zwembadexploitant ook nog niet alles op orde heeft. Die moet dus daarop ook inspanningen verrichten en dat geeft direct weer ruimte voor een meer gelijkwaardig overleg en daarop volgende onderhandelingen.

Tot slot geldt dat de exploitant, los van alle afspraken, zelf nog altijd als eerste verantwoordelijk is en blijft. Indien hij de afspraken met de vereniging niet goed heeft toegelicht of overlegd, of zelfs eenzijdig heeft opgelegd, dan kan hem dat later bij een eventuele calamiteiten worden verweten. Bovendien dient de exploitant ook bij gemaakte afspraken, nog zelf regelmatig te (laten) controleren of die afspraken – van beide kanten – correct worden nageleefd. Artikel 25 van de WHVBZ laat veel ruimte voor verhuurder en vereniging om samen veiligheid en toezicht in te vullen. Een actieve vereniging kan hierin een belangrijke rol spelen en hiermee een meer gelijkwaardige positie ten opzichte van de verhuurder innemen in de onderhandelingen over het huren van badwater.